

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 4.

ŠIBENIK, 30. SIJEČNJA 1926.

GODINA VI.

Gdje je kod nas socijalna pravda?

Kratka vijest jedne gradske kronike dnevne štampe kod nas javlja: Smoć je od iznemoglosti i glada pao na ulici X. Y., financijski stražar. Nesretni čovjek je otac šestoro djece.

Život kod nas kreće se u novinskih senzacijama iz politike i znanosti. Korak svakoga ministra ostaje kronički zabilježen, kao događaj u sudne važnosti. Napredak znanosti bučno je oglašavao kao napredak društva k višem. Svaka cirkuska produkcija, svaki kazneni proces izazivlje žurbu, zanimanje i pokret nerava kod pojedinaca i masa.

A ipak... Kraj toliko razbuhnjane socijalne politike, politike narodnoga sporazuma, politike narodnoga dobrih namjera, koje kažu, da kod nas, u našoj državi, u našem društvu, u našim općinama nema politike, koja traži socijalnu pravdu, socijalno dobro, dobro naroda i pojedinca.

Nema tu socijalne pravde, kad s ogorčenjem u duši moramo da ustanemo protiv onih, koji plešu bilo pod firmom crvene kape ili gospodске frakarije, a na ulici padaju od iznemoglosti gladni ljudi — i to danas, u tom razbuhnjanom kulturnom vijeku. Nema kod nas socijalne pravde, kad se iz stranačkog inata ne da jednom ili drugom čovjeku, koji radom svojih ruku zaslužuje kruh svakodnevnih, da žive. Mi imamo redukcije, kojima se bacaju ljudi na ulicu, a koje provodaju većina, u kojima se nalaze i samostalni demokrati i radikali i ljudi seljačke stranke. Mi smo u više prigoda pokazali, kako li se sve reduciralo naše invalide. Imamo dokaza iz nedavne prošlosti, kako li su se sve premještali profesori, učitelji i financijski stražari. Imamo primjera, kako su se slali u mirovinu ljudi, koji bi mogli da rade i dobiju nešto više kruha za svoju obitelj, ali treba da čine mjesto za druge. Imamo žalosno iskustvo, kako li se sve

radilo s agrarnom reformom, s nacionalizacijama poduzeća, kod kojih radni narod i opet nije došao do boljšega materijalnog položaja. Čitamo u listovima, kako se psuju stranači radi prijava ili nekorektnosti. Čitamo konačno i u samim vladnim zagrebačkim *Novostima*, da je ministar agrara g. P. Radić prošlih dana izdao naredbu, da se vukovarskom vlastelini grafu Eltzu vrati oko 500 rali zemlje, koju je država bila eksproprijirala. A da vjenac bude savršen, ljubitelji socijalne pravde nagoviještaju, da će po budućem zakonu o centralnoj upravi biti ukinuto ministarstvo socijalne politike, koje ima u prvom redu da vodi brigu, da dođe do riječi u našem životu socijalna pravda.

Zar nije dosta ovo, što smo istakli? Ili zar treba i posebice istaknuti, da nam je drag život svakoga pojedinca, svake obitelji, a da danas radi nestašice socijalne pravde trpe čitave klase i staleži, a ne samo pojedinci. S bolom u duši moramo gledati, kako se kod nas natežu za par unosnih mjesta, ali kad dođe na tapet recimo pitanje otkupa duhana od naših težaka u imotskoj krajini i Hercegovini, onda padaju sva nečela i cijena otkupa ne biva diktirana socijalnom pravdom. Ne cijeni se rad i trud našega radnog naroda, ne može da shvate mnogi i mnogi, kako je teško, kad nemaju čitavi staleži i klase najnužnije, dok se drugi razbacuju svakim blagom Božjim.

Više osjećaja za ljudsku jednakost i bratstvo i socijalnu pravdu neka bude kod nas! U času, kad se pleše i troši novac u ludosti, kad se za prosvjetu daje jako malo, a za žandarmeriju mnogo, kad padaju u gradovima ljudi od gladi, neka bude to prst opomene, koji neka kaže, da kod nas treba provesti reorijentaciju u političkom i svakom drugom pogledu.

Ab-agro.

Smrt junačkoga pastira Belgije

U subotu 23. o. m. umro je u klinici u Bruxelles-u malineški kardinal i nadbiskup Mercier. Stanje velikoga biskupa bilo je zadnjih mjeseci teško. Svaki se čas očekivala katastrofa, koja je otela svijetu u sedamdeset i petoj godini života si jedoga branitelja svoga naroda, diku kršćanskoga svijeta i borioca za socijalnu pravdu.

23. u 3 sata popodne je agonija nastupila. Kardinal je zapitao: „Je li danas četvrtak ili petak? Molite molitve za umiruće!“ Liječnici su vladiki Belgije injekcijama pokušali da produže život. Nakon što je upotrebljen i kisik, vladika je tiho rekao: „U rukama sam Božjim. Nema šta za iščekivati!“ Umro je tiho i mirno.

Visok i dostojanstvena držanja, miršav, kardinal Mercier je kod sva-

koga ostavljao utisak, da je to ne samo čovjek Crkve, nego Božji čovjek. Bio je prorok svoga naroda, provodič njegov u njegovim najtežim časovima. Kard. Mercier je posjedovao veliku naobrazbu. Bio je dugo profesorom teologije. Kao kardinal obilato je potpomagao znanost, sam dobro versiran u modernim znanostima.

Kad je došao rat, Njemačka je povrijedila neutralnost Belgije te ju okupirala i preko nje prelazila u Francusku. Iz Belgije su se zaklonili u inozemstvo i dvor i vlada i parlament. Ostao je sam vladika malineške nadbiskupije Mercier. U ime pravde, kršćanstva i čovječnosti si jedi starac je oštro i neobično snažno protestirao protiv njemačkih nasilja. Izdao je odmah po okupaciji pastirsko pismo cijelom svom narodu

i čovječanstvu, u kojemu je apostrofirao njemačke okupatorne vlasti na tako jak način, da su one izgubile i stid i obraz. 5. jan. 1915. njemački guverner Belgije von Bissing pozvao je Merciera, da se radi toga pisma opravda. No, kardinal nije htio ni k njemu doći, a kamoli povući teške optužbe, izrečene u pastirskom pismu, koje su župnici po crkvama narodu čitali. Guverner je nato zabranio kardinalu, da izlazi iz svoje palače, a ujedno objavio u briselskim novinama, da se biskupu ništa ne događa te da uživa slobodu. No Mercier je odmah u novom pastirskom pismu to opovrgnuo te istakao, da su njegova prava građanina i biskupa potpuno nasiljem kršena.

Međutim Mercier, koji se nalazio u Malinesu, morao je poći u Rim u *conclave*, koji je birao nasljednika Piju X. Za vrijeme njegova odsustva Nijemci su bombardirali njegovu crkvu, njegov dvor, njegove ustanove. Pri povratku, nakon što je Benedikt XV. izabran, Mercier je doživio trijumf. Bio je dočekan od naroda, koji ga je kao oca ljubio. No taj je narod potpuno slomljen. Uništeni su od njemačke soldateske gradovi, sela i čitave pokrajine. Biskup je sve te obišao i onda u jednom pastirskom pismu sve to pri-

kazao. Ta poslanica je u čitavom svijetu pobudila veliko ogorčenje protiv Nijemaca, te je baš Mercierovom držanju pripisati, da se Američka Unija upustila u rat protiv Njemačke. Druga poslanica učinila je te je von Bissing bio smijenjen.

Nijemci su bili bijesni. Jednom brzojavkom na Papu Vilim II. je tužio Merciera i belgijski kler, da je baš taj odgovoran za sva zla, počinjena u Belgiji. Jedan njemački list je pisao o Mercieru, da je on „špijun, koga treba na mjestu uhvatiti i predvesti pred vojni sud; metak u glavu je nagrada za nj“. Mercier je bio pozvan u Rim na saslušanje. Njegov put kroz Francusku i Italiju je bio triumfalan. U Rimu je Mercier prikazao teror i barbarstvo Nijemaca u pravom svijetlu. Po svom povratku izdao je knjižicu *A mon retour du Rome*, radi koje mu je njemački guverner otvoreno pisмено zaprijetio lišenjem slobode.

Veliki vladika je doživio čas slobode svoga naroda. A onda neumorno se dao na zagovaranje sjedinjenja kršćanskih crkava. Poznati su njegovi sastanci sa biskupima evanđeličke, anglikanske i pravoslavne crkve. Posvuda je pokazao ljubav i dobrotu. Siromahe je pomagao. Umro je sam siromah.

Mir duši njegovoj!

Pitanje kotarske i bukovačke kragje.

(Posebni dopis »Narodne Straže«.)

Ravni Kotari, 25. januara 1926.

Kad bismo prolistali kaznene registre kot. sudova sjeverne Dalmacije, opazili bismo, da u najviši postotak prekršaja spada na seoske kragje, i to uprav na naš Kotar i Bukovicu. Tako je n. pr. u kaznenom registru jednoga kot. Suda bilo ubilježeno 500 slučajeva (prijavljenih) krađa kroz poslovnu godinu 1924.

Odmah iza sloma tko nije čuo za imena vođa bandita i zelenoga kadera: Birkića i Marukića, koji poginuli od iste svoje razbojničke dražbe, a terorizirali su bili Liku, Bukovicu i Kotar svojim krađama i ucjenama. Doista takvih zločinačkih tipova nema po našim Kotarima i Bukovici, ali nam gornja brojka ipak baca crnu ljavu na jedan čitav kraj, koji slavi orgije svoje krađe bilo iz običaja, bilo iz socijalne bijede, a bilo iz osvete tako, da se dade usporediti s malo kojim krajem u državi. Dok se naša šira javnost zanima po gradovima i za desetak okrađenih dinara, dotle malo tko vodi računa za na stotine hiljada okrađenih i oštećenih vrijednosti, osobito u naravi, po ovim krajevima. Promatrajući stoga ovo pitanje s narodno-ekonomskoga i uzgojnoga gledišta bilo bi jednom od potrebe, da se ispita svi razlozi, koji dovode elemente u našem bukovačkom i kotarskom narodu do neutažive krađe.

Bez sumnje mnogo doprinyaš krađama raspršanos i udaljenost jednoga kraja od svoga političkoga

ili seoskoga središta. Ima sela u Bukovici i Kotaru u periferiji od 40-50 km², i to većinom u gorovitim i raštrkanom kraju, punom bregova, dolova i jama (tzv. „japage“). Što sve pogoduje velikim i rafiniranim krađama za skrivanje lopova i plijena.

K tomu u ovim krajevima, osobito u Bukovici, narod je siromašan pastirski element, koji veći dio svoga života sprovađa s blagom na paši po udaljenom kršu, daleko od sela, od uzgoja, od vlasti. Zato su redovito uprav čobani dobri lupeži, jer poznavaju broj i okoliš pojedinih stada i paša.

Mislimo, da ne će biti nikakva uvreda ni sramota priznati, da je narod u ovim krajevima skroz neprosvijetljen. Naš je Bukovčanac i Kotarac i po svom obličju vjerni sin svoje gole prirode i kraja, u kojem živi. On veoma dobro zna cijeniti silu i snagu, da se odupre sili jačega, osobito lupeža. Zato voli „muško dijete, koje će mu u buduće biti od snage, a voli i kuburu, da potjera vuka i lupeža u gori. Kao takav voli još i zadanu bešvedu, pa bilo to u orštaštvu za krađu. To je njegov kraj i njegova pravda.

Neposredni pak razlozi krađe u ovim krajevima jesu redovito ili iz staroga običaja, da se krađe (stalne kuće) ili iz razuzdanosti mladenačke ili iz socijalne bijede, osobito u gladno proljeće ili kad dolazi rudač u selo za travarinu, a provizijacij i porez, ili se napokon krađe iz međusobne

osvete, a to je najobičniji razlog krađe.

To bi uglavnom bili razlozi, zašto se krađe po našoj Bukovici i Kotaru. Ako svaka socijalna mana ostavlja za sobom teških posljedica, to ih neizbježno ostavlja krađa. Razdori, vječni nemir, međusobno nepouzdanje, gruba sila, strah i napetost u očuvanju svog imetka, kao na kakvom bojnopolju, uprav radi neprestanih krađa dnevno se širi u ovim i po sebi jadnim krajevima. Nije to samo razdor i gruba sila između sela ili varoši, nego i u oćinskoj kući, gdje se uvelike razvija tzv. „prčijašenje“, t. j. svjatanje kućnih stvari i prije zakonske diobe, i to između roditelja i djece, braće i sestara i rodaka, sve iz nekoga međusobnoga nepovjerenja i bojazni, da jedno drugoga ne pokrade. Zato se ne treba čuditi učestalim bratskim diobama, koje redovito imaju svoj korijen upravo u kućnom „prčijašenju“. Najveća je posljedica ovih krađa bojazan iz osvete, ako se o- dađe lupeža i njegove ortake. U tom slučaju lupeži će ponovno okrađati onoga, koji ih odao ili mu možda zapaliti stog i pojava, što nije rijetkost. Tako ne izade na javu niti pedeseti dio krađa, a utire se put neprestanim i vječnim novim krađama.

Zar nijesu ovo žalosne posljedice istih seoskih krađa u ovim krajevima, koje naš prošli narod dnevno upropašćuju duševno i tjelesno. Ne čudimo se onda, ako je naš element egoista i nepovjerljiv, jer dnevno treba da obračunava samo s onim, koji ga krađe. Zato se teško dade rukovoditi i uzgajati jedna takva o- bitelj ili pojedinci, jer misle, dakako po svom laktu, da ga i prosvjetni nesebični radnik na selu samo vara i izmoždava. Doista to su strašne i žalosne posljedice, koje nastaju od raširenih krađa na selu.

Dok su nam svi do sada izneseni i razlozi za svim njihovim kobnim posljedicama razumljivi i donekle opravdani, jer proizlaze iz samih prilika, u kojima nastaju, dotle je skroz nerazumljivo, kako se veoma malo brige ulaže s naročite strane, koja je pozvana, da digne jednom staru ljagu s jednoga čitavog zagorskog kraja. U danima velikih državnih troškova dade se donekle opravdati, što se ne može kroz jednu noć podignuti u svakom selu osnovna škola, sagraditi put i čatrnja, otvoriti pošta

i brzojav. No ne može se ništa opravdati mnogokoji postupak onih vrhovnih instanca, koje su pozvane, da kroje pravdu i egzemplarno kazne lopova. Nitko ne zna, kako može da djeluje takvo postupanje na proste seoske mase, na onoga, koji s pravom traži zadovoljstina i pravdu, kao i na javne organe, koji tragaju danju i noću, gladni i umorni, samo da nađu krivca. Jer uzalud je, da se trude prosvjetni radnici naselu i sa školske katedre i sa svetoga mjesta oko moralnoga uzgoja seoskih masa, ako se s pozvane strane solidarno ne istupi k liječenju velikoga narodnog poroka: krađa u ovim krajevima.

Poželjno bi zato bilo, da bi se ovo pitanje bukovačke i kotarske krađe podrobnije raspravilo, možda jednom anketom, koja bi pretresala stvar ne samo sa pravdnoga, nego i s uzgojnog gledišta naših širokih masa.

L.

Rusija prema Istoku.

U Mandžuriji, dijelu kitajskoga carstva, u kojoj i za koju se vode u zadnjih dvadeset i pet godina borbe između pojedinih generala ili strana- ka ili opet između pojedinih država, Rusije i Japana, opet vlada ner- ed.

Poznate su svađe između pojedinih generala, iza kojih stoji ruska ili japanska diplomacija. Te su svađe sada došle do vrhunca.

General Tsiang-tso-lin, koji je u zadnje vrijeme bio gospodarom situacije u Kini, poveo je radi širenja sovjetske propagande u Man-

džuriji represalije protiv funkcionera na željeznicama u Mandžuriji, koje pripadaju Sovj. Rusiji. Tsiang-tso-lin je dao uapsiti uz direktora mandžurskih željeznica Ivanova i druge visoke boljševičke funkcionere. Kako se čini, to je učinjeno na pobudu japanske diplomacije, čiji je eksponent maršal Tsiang-tso-lin. No kako Kinezi nikako ne mogu trpjeti Japance te vole dati sve moguće koncesije Rusima, negoli Japanu, protiv Tsiang-tso-lina se podigao kršćanski general Feng, koji je našao tvrdnu potporu u gubernuru provincije Yang-tse-kjang (Kina je podijeljena u sasvim autonomne provincije, koje sve svoje poslove uređuju, kako hoće), poznatom državniku Wu-pej-fu-u. Ova dvojica su sovjetskoj vladi, koja je demaršom u Peking u zatražila, da se njezini funkcioneri oslobode, to zamaglili. Sada nastaje konflikt između te dvojice i Tsiang-tso-lina. Rusija, čije tvornice municije u zadnje vrijeme rade grozničavom brzinom, postat će dobavljačem ratnoga materijala za Fenga. Japan pak, i ako je u januaru prošle godine sklopio prijateljski pakt sa svojom vladom, ne će mirno gledati, gdje se ispodbijaju njegovi interesi, te će i on staviti prste u Kinu.

NAŠI DOPISI.

VELI RAT, (Dugi otok), 18. siječnja 1926.

Proslava hiljadugodišnjice. I naše je selo proslavilo na skroman način hiljadugodišnjicu hrv. kraljevstva 31. prosinca 1925. U 2 sata p. p. počela su slaviti zvona i izvjesili smo zastave. Kad se svijetskupio

pred crkvom, svečanost je otvorio mješ- čin L. Uglešić, pravnik, sa nekoliko pobudnih riječi o našoj prošlosti i sadašnjosti dotakavši se i zarobljene braće. Iza njega uzeo je riječ župnik V. Cvitanović te je progovorio o Tomislavu, o borbi sa Turcima, o banu Jelčiću i t. d. Na kraju je progovorio učitelj A. Uglešić o Ljudovitu Posavskom, mlirskom preporodu, Strosmajeru i Pavlinoviću. Na koncu: klicanje „Slava“ Tomislavu i „Živio“ Kralju Aleksandru te pjevanje „Lijepa naša“ i trohimne, pak igranje narodnoga kola. 1/1 t. g. uveče bila je lijepa rasvjeta uz more, pjevanje rodoljubnih pjesama i klicanje. Cijelo vrijeme bilo je često pucanje.

Parobrodarska pruga. Naše selo ima parobrodarsku prugu subotom i ponedjeljkom. 26./12. 1925. i 16./1. t. g., t. j. u subote, nije parobrod pristao, jer se valjda gg. kapetani boje po srednjem vremenu doći u ovu valu. Tim nije bilo štete kapetanima, nego društvu „P.“ i pučanstvu, jer putnici (oko 15 njih prvi i drugi put) nijesu mogli otputovati, pošta je zaostala i nije primljena. 27./12. 1925. postavljen je fenjer na rtu Verunice upravo tako, da bude pasobrodima i brodovima putokaz u valu. Stoga kapetani imaju manje isprika, što ne će da pristanu u ovu luku. Ovdje je prozračniji svjetionik, uredi i trgovci, koji se ovom jedinom prugom služe za pošti i robu.

Zabava. 15. t. m. j. bilo je zaslugom župnika jedno ugodno iznenađenje u ovom selu. Bila je naime zabava sa programom: 1. „Pjesma o mišu“ od Z. J. Jovanovića, (Deklamirala Pina Dužić). 2. „Fotografija seljak“. (Sala u 1 činu — Izv. Mirković i Gar- ković). 3. „Luda“ od Petefija (Dekl. Al. Uglešić). 4. „Seoski glazbari“ sa pratnjom mandolina i kitare. (Izv. 2 Mirkovića i 8 školske djece). 5. „Liječnik pravi aparaciju“ (2 učitelja). Sve su ovo izveli naši momci i djeca. — Početak je dobar! Samo treba nastaviti! Mješćanin.

Preko, 28. siječnja 1926.

Politika. Sastanak, koji su koncom studenoga održali dr. Košec i Stj. Barić, ostavio je dublji korijen negoli se misli. Prvom prigodom pokazat će se plodovi posijanoga sjemena. Okolica, koja je tako zanosno glasovala za Radčića, gorko je razočarana. Mnogi vele, da treba sad uzeti druge dipl. „Jedan put se čovjeka vara!“ — govore svi ozbiljniji.

Naša općina im ala je dobiti novi općni ski odbor, u kojem bi radičevci imali većinu prema rezultatu zadnjih izbora. Na gle! Bilo sve kao u šaci, a do danas nikakve promjene, i ako je od toga prošlo skoro mjesec dana! Bit će sigurno tkođ drugi od njih jači. Oni na broju, a drugi na djelu!

Izdato utje i vino, pa ostali seljaci o- gojjeni. Prva sjetva postala žrtvom vode. Zastjali su drugu. Zadar im je vječni kamen smutnje i nesreće. Tamo sve jeftinije, a ne možeš da se okoristiš. Inače car- narnica marljivo licituje. U Zadar možeš nositi mnogo toga, da oni preko mogu živjeti, a iz Zadra skoro ništa. Koga je to pravica? Naši su možda time mislili zao- kružiti Zadar. No malo su što postigli! Zadar živi, i ako živi, a okolica umire, jer joj se osobito u ekonomskom pogledu ni- je nadoknadilo Zadar.

Milica, gledaj, ovo je prvi „GAZELA“ papir, koji se tako krasno pješa, dade najstarije dijelo rubrike „Gledaj bud' vrijeme i novine“

GAZELA MILQ

Vidovićeva etično-uzgojna škola.

Nakon sveopće poratne iskvarenosti, koja je pospješila materijalizaciju našega društva, zabacivši duševne kršćanske vrednote, javljaju se kao u noćnoj tami razni reformni pokreti za etičnu društvenu obnovu. Doista treba priznati, da se hoće velike smionosti oduprijeti se jednom čitavom ambijentu, koji je izgubio pojam pravoga i objektivnoga dobra upravo po onoj klasičnoj „amisimus nomina rerum“.

Jedan takav smion pothvat bila bi „etično-uzgojna škola“ g. Vidovića u Sarajevu. G. Vidović već treću godinu izdava svoju reviju „Uz- gajatelj“, piše brošure, drži konferencije i tečajeve za inteligenciju, radništvo i seljake, a pred dva mjeseca počeo je izdavati glasilo „Novi Čovjek“ kao tjednik. Ogroman je to propa- gandistički rad njegove ideje, koja je više popularnoga negoli znanstve- noga značaja.

G. Vidović uzeo je sebi za zada- cu: etički uzgoj čovjeka s parolom „sve za čovjeka“. I ako u njegovim glasilima saraduju saradnici različitih kulturnih nazora, ipak možemo bez oklijevanja ustvrditi, da je Vidovićev pokret sa filozofskoga i vjer- skoga stanovišta *evolucionistički i areligiozan*.

Evo nekoliko činjenica. G. Vidović u 10 broju „Uzajatelj“ p. g. prigovara nekom srednjoškolskom nastavniku, što moral nazivlje relativnim pojmom pred svojim učenicima, dok on sam u čitavom pisanju nije nego evolucionista Hegelova i Nitsche-ova kova, kad izvuisje čovjeka do apoteoze, kao konačni cilj svega (v. „U“ br. 1. pr. g. „Čovjek Bog“). On je u svojoj etici evolucionista, kad traži za toga „čovjek- boga“ krepost i dobro samo iz nekoga utilitarizma i bontona, da se koristi zajednici, „za svoju korist“ itd. (v. br. 1., str. 39. pr. g. „Moral i društvo“). Zar to nijesu relativni

razlozi, koji možda ovise od prilika, slučaja i koristi, s kojom „logikom“ mogao bi da se u protivnom slu- čaju posluži i onaj, koji je zabrazdio u sve socijalne opačine. Dobro treba da bude objektivno i nepromjenljivo dobro za sva vremena, za sve ljude i u svakoj zgodi ne samo zato, što „koristi“, nego što je u sebi vječno dobro. Da je ideja vječnoga dobra usadena u svakom ljudskom srcu, dovoljno je uvažiti n. pr. psihološki dokaz jednoga egoiste, kako prama sebi traži, da mu je sve ko- rektno (moralno), dok prama iskr- njemu nije dosljedan. Egoista dakle indirektno sankcionirše svojim dvojnim postupkom i nedosljednosti stalnu objektivnost dobra i zla, koja je usadena u ljudskom srcu kao vječno- moralna zasada. Propagirati socijalnu etiku g. Vidovića iz utilitarističkih razloga, koji danas mogu biti jedni, a sutra opet drugi, bez jedne Vječne Sankcije, znači graditi Sizifov posao na labavim temeljima, koji će se

porušiti prvom udarom strasti i dru- štvene iskvarenosti. Treba stoga propa- girati socijalnu etiku na vječnim i nepromjenljivim, a uvijek savre- menim, zasadama kršćanskoga „mo- rala, koji ima svoj konačni zašto u vječnom Dobru i Ethosu, a to je — Bog. Dakle ne apoteozu čovjeka „sve za čovjeka“, nego „sve za pravi uzrok svih stvari — za Boga (Augustin)“.

Pisanje je g. Vidovića i areli- giozno. U svom predavanju prošlih ferija u Sarajevu „Društvena deka- dancija“, koje je tu skoro doštampano, platonskom ljubavi govori o Hristu i o velikoj zadaći kršćanstva, dok se ujedno obara na Crkvu i svećenstvo pitajući: „Što su učinili, da čovjeka prosvijetle, oplemene i moralno podignu?“ U nizu članaka „Moral i društvo“ govori o Crkvi i svećenstvu kao o „nedoraslom“ i „sterilnom“ moralnom faktoru. Dakako da g. Vidović za te svoje neobje- ktivne i proizvoljne tvrdnje ne na-

Orlovstvo se u mjestu baš lijepo širi, rasvija i napreduje. Postoji "Orlo" i "Orlica". Svojim tihim i solidnim radom pokazuju da shvaćaju svoje moderno zvanje. Naravno da baš zato uživaju simpatije mjesta. Prema vani su pokazali svoj uspjeh divnim i uspelim zabavama, koje su primamile toliko broj gledalaca, da su se uvijek morale opetovati uz isti veliki broj prisutnika. Životom pak svojih članova i članica pokazuju svima svrhu i sredstva kršć. života, čega nam u ovo naše poganako moderno doba osobito treba!

Razne vijesti.

† O. JOSIP MILOŠEVIĆ.

Ovaj, i našim građanstvu, dobro poznati propovjednik, rodoljub i prosvjetni radnik teško oboljiv zbog operacije bubrega 28. t. m. preminuo je u Zagrebu, gdje je zadnje vrijeme obnašao službu Oo. gvarijansa Konventualca. Ova će vijest svelike razalostiti sve one, koji su ga iz bližega poznavali i imali ga za suradnika u radu. U dočudnom čemo se broju opširnije na nj osvrnuti, budući nam žalost to danas nije moguće radi ograničenoga prostora.

Vječni mu pokoj duši!

Autograf sv. Oca kardinalu Gasparriju. „L' Osservatore Romano“ objelodanjuje 19. o. m. sljedeći autograf, koji je Sv. Otac Papa Pijo XI. upravo uzoritom državnom ministru kardinalu Gasparriju: „Uzorit Gospodine Kardinala! Uprav posebnom naredbom prihvaćamo prigodu, koja nam se pružila poslije svete Godine, a u dan posvećen Katedri Sv. Petra u Rimu, da Vam darujemo, Uzorit Gospodine Kardinala, lijepu Marschalovu medalju, što je prilazemo ovom našem pismu. — Vama, koga uzvišena služba svima pokazuje kao našeg svagdanjeg saradnika i ovaštenoga tumača Njehovih misli. Hvalimo i drago Nam je dodati, da se Nam Vi bili uvijek i saradnik neumorni i tumač vjernih, u poteškoća ma i mukama ne malim ni lakim nalazeći ulogu do povelja, u svijesti, da služite stvari božanskoga Kralja Isusa Krista Gospodina Nalega i Njegove Crkve. Tako da možemo lijepo poslije nego na Sebe i na Vas aplirati riječi, što se danas čitaju o sv. Petru Apostolu: Tada ćete klikovati, i ako ste sad malo, ako je potrebno, rastuženi razdičitim kušnjama. Oč svega srca Vas blagoslivljamo. — 18. stječnja 1928. odani i kao brat u I. K. Pijo Pp. XI.“

U ovom autografu i daru katolička javnost vidi veliku hvalu i čast, koju uzorit kardinal državni tajnik uživa kod Sv. Oca za njegove velike zasluge u teškoj i delikatnoj službi. To je potrebno da se ovih dana i napose naglasi, jer je baš u Italiji bilo ovih dana neukusnih napada sa strane jednoga dijela fašističke štampe proti kardinalu Gasparriju.

Papinski Nuncij u Dubrovniku. 24. t. m. stigao je iz Beograda u Dubrovnik papinski nuncij Msgr Hermenegild Pelegrinetti, da prisustvuje svečanostima sv. Vlaha. Na kolodvoru bio je dočekan i pozdravljen od predstavnika dubrovačke biskupije. Gdje god se kasnije pojavio, bio je pozdravljen poklicima oduševljene svjetine. Na pozdrava

vada nikakvih dokaza. Za svoje neobjektivno pisanje dobio je g. Vidović dosta odgovora u „Hrv. Prosvjeti“ br. 1. pr. g. i u brošuri O. Talje „Moral i društvo“, kao i u „Kat. Listu“ br. 28. i 43. pr. g., pa ipak se usuđuje i dalje pisati u br. 10. „Uzgjateljca“: „...U principu prigovarano Crkvi i kleru, što zanemaruje osnovne misli Hristove nauke. ... U klerikalizmu ima struja i principa, koji baš nijesu u skladu sa nacijom i njezinim interesima...“ Takvo zadržito pisanje jednoga pedagoga (!) a priori osuđujemo i proti njemu se ograđujemo s još sigurnijim uvjerenjem, da je Vidovićev pokret uperen proti radu i zadaći Crkve i svećenstva. Neka nam g. Vidović rasjasi n. p., zašto je sačuvan moral u širokim slojevima našega seoskog naroda. Možda zaslugom propagande g. Vidovića, ako ne zato, što široke mase znadu bolje cijiniti kršćanske moralne istine negoli naša iskavrena inteligencija.

vne govore općinskog upravitelja i biskupa dra Josipa Marčelića toplo se zahvalio u našem jeziku. Pred podne dopraćen masom naroda i glazbom do stolne crkve ispjevao je pred velikim oltarom na hrvatskom jeziku molitvu na čast Uznešenja Bl. Dj. Marije, zaštitnice dubrovačke katedrale, a zatim je također na hrvatskom izrekao vrlo lijep i značajan govor. Priredene su mu iza toga ovacije pred biskupskim dvorom, u kojemu je primao poklone svećenstva. U počast Nunciju održan je na večer u katedrali, koja je bila dupkom puna, na božni koncert. U ponedjeljak je prisustvovao zabavi u zavodu č. Službenica Milosrda na Pilama, koja je bila priredena njemu u počast. Posjetivši u utorku Korčulu i Orebić povratio se u Dubrovnik.

Nova pošta. 15. t. m. bila je otvorena pošta i telegraf Petrcane. U njezino dostavnokružje spadaju sela: Petrcane, Diklo, Kožine i Zaton.

IZ GRADA I OKOLICE.

† ANTE TIKULIN.

25. t. m. preminuo je u dobi od 74 godine obrtnik-slastičar i posjednik Ante Tikulin. Šibenčanin staroga kova, odlikovao se uzornim kršćanskim i građanskim krepostima, značajem, poštenjem i velikom ljubavi prema rodnom Šibeniku. Neumornim radom i trudom od rane mladosti pa do zadnjega dana života, kad ga je smrt još zdrava i krepka zatekla, te umjerenim življenjem i štednjom stekao je lijep imetak. Ljubazan otac i suprug, pravom očinskom skrbi i primjerom uzgajao je vrijednu djecu.

Još od početka narodne borbe bio je među prvima u redovima stare narodne stranke, čijim je idealima ostao do smrti vjeran. Bratski odan svojim starim drugovima u borbi, u društvu prijazan, razgovoran, otvorene, vesele čudi, stekao je simpatije svijui građana bez razlike. Svi su ga voljeli i poštivali, kako je to pokazalo ono veliko mnoštvo građanstva, koje ga je ispratilo do zadnjega počivališta.

I ako nije pripadao Hrv. Pučkoj Stranci, gojio je prema njezinim ljudima iskreno prijateljstvo.

Obnašao je razne časti u društvima. Bio je općinskim odbornikom. Kao član uprave „Uboškog Doma“ učinio je mnogo dobra te bio vazda spreman da pomogne.

Blagom i milom pokojniku želimo od Boga rajsko naselje, a ucviljenoj mu obitelji izrazujemo svoje iskreno, duboko saučeeće!

Ako za išta drugo, a to barem u poratnim godinama ide potpuno priznanje našem svećenstvu, u prvom redu katoličkom seoskom svećenstvu, koje je energično očuvalo naše seoske mase od „kulturnih tečevina“ poratne demoralizacije.

Mi razumijemo providencijalnu (!) ulogu g. Vidovića, koji misli, da će u središtu „triju vera“ odgovarati velikim zadaćama „nacije“, napadajući „klerikalizam“, da u danima pobijanja klerikalnoga zmaja i on bude savremen i popularan za svoje čitatelje. Mnogo bi bolje bilo, da g. Vidović posluša savjet „Kat. Lista“ u br. 43. pr. g., pa upozna sebe i svoje čitatelje s ulogom Crkve i svećenstva za moral, prosvjetu i kulturu svih evropskih naroda. Zato se kruto vara u svojoj akciji, ako s ironijom i infamnim napadajima prelazi preko najzaslužnijega moralnoga faktora u povijesti: preko katoličke Crkve.

Dok god pokret g. Vidovića bude zastupao ove evolucionističke i areligiozne nazore, dotle treba da ga ukloni svaki vjereni katolik. — A. L.

Lična vijest. Presv. biskup dr Jerko Mileta putuje sutra za Dubrovnik, da prisustvuje svečanostima sv. Vlaha.

Za „Katolički Dom“. 29. t. m. održana je konstituirajuća skupština zadruge „Katolički Dom“, kojoj je uz lijepe broj zadrugara prisustvovao i presv. biskup dr Mileta. Iza lijepog pozdravnog govora predsjednika promicateljnog odbora Msgra Trute i izvještaja o dosadašnjem radu odbora direktor g. Meznarić pročitao je i rastumačio pravila Zadruge, koja su uz male preinake jednoglasno usvojena. U upravni odbor izabrana su ova gg: Msgr Truta-Tabulov Niko, Augustin Meznarić, Radić Grgo, Stošić Stipe i Kaštelan Ante, a u nadzorni odbor gg.: Kulić Vladimir, Msgr Sare Ante, Prgin Mate, Gulam Rade i Tambača Joso.

Gosp. Marko Ježina, direktor mjesnih gimnazija, poslije jedanaestogodišnjega upraviteljavanja postavljen je u stanje mira. U utorku oprostio se sa svojim đacima i profesorskim zborom. Kako čujemo, oprostaj je bio veoma ganutljiv. Đaci snatrajući svojom dužnošću, da se zahvale svom dugogodišnjem direktoru i odgojitelju, poklonili su mu lijep dar, a uvečer se sakupili na Wilsonovom trgu te mu priredili srdačne ovacije, na što im je g. Ježina toplo s prozora progovorio. — Čim se osnovala realna gimnazija u Šibeniku g. 1909., bila je povjerenja g. Ježini kao direktoru. Za vrijeme rata bio je odstranjen i premješten u Zadar. Poslije evakuacije povratio se u Šibenik, gdje je preuzeo upravu realne gimnazije i bivše zadarske gimnazije, koja je i njegovim zauzimanjem premještena u Šibenik. — Gosp. Ježinu u upravu škole vodila je uvijek ljubav i dobrota prema đacima. Priznajemo otvoreno, da smo s političkih razloga u jakoj protinbi sa g. Ježinom. No to nas ne lišava dužnosti, da priznamo, da g. Ježina nije spadao u red onih odgojitelja, koji iz same stranačke zaslepljenosti proganjaju osobito đake, koji pripadaju kulturnim katoličkim organizacijama. On je razborito i taktično znao spojiti poštivanje školskog autoriteta sa vjerskim osjećajem katolika.

Novi upravljač. Dužnost upravljača mjesnih gimnazija preuzeo je prof. Miho Dulčić.

Zabava „Orla“. U subotu 23. i nedjelju 24. t. m. održana je u prostorijama Badžane zabava mjesnoga „Orla“ s vrlo šaljivim programom. I prva točka: „Hajduković“ (šala u jednom činu) i druga: „Nesretan u učiteljima“ (šala u 2 čina) izazvala je kod publike buru smijeha. Zabava je oba puta, osobito druge večeri, bila vrlo dobro posjećena. Mladi glumci Badžane su i ovoga puta dokazali svoju spremu, te su bili nadareni od razdražene publike dugotrajnim aplauzom. Zgodno izabranim komadima znali su, da prisutne najljepše raspolože.

Novi nastavnik. Vlč. Don Ive Gršković, svećenik krčke biskupije, nastupio je zadnjih dana svojom dužnošću kao profesor slavistike i klasične filozofije na mjesnoj gimnaziji. Dosad je bio profesorom trgovačke akademije na Sušaku.

Umrli. Ovih dana umrle su dvije dobre starice: Jela ud. Košan pk. Mate u dobi od 83 godine i Luca ud. Kitarović pk. Jakova u dobi od

91 godine. Priredim im je lijep sprovod. Dok pokojnicama želimo vječni pokoj, rodbini izrazujemo svoje iskreno saučeeće! — Ove sedmic još su umrli: Darinka Vujinović pok. Krste (64 g.) iz Zelenike, Andrija Radović pk. Ante (73 g.) iz Kaprija, jedno mrtvorodence, i jedno dijete u bolnici (Jokić Mihajlo, nezakonit).

Tečaj za nepismene. Prijavili se dovoljni broj pohađača, gg. učitelji i učiteljice građanske i osnovnih škola održat će četveromjesečni tečaj za odrasle nepismene. Poučavat će se u večernjim satovima. Tko želi da se okoristi ovim tečajem, neka se prijavi g. upravitelju mjesne građanske škole u upravi iste škole, 31. t. m. i 2. veljače t. g. od 10 do 12 sati prije podne. Tečaj mogu pohađati osobe obojega spola poslije izvršene 14. godine života.

Plesovi. Večeras Lovacko Društvo priređuje svoj veliki krabuljni ples. — U utorku 2. veljače, priređuje svoj ples Zemljoradnička Štičnica, a u subotu, 6. veljače, Sokolsko Društvo.

Naknadni viši tečajni ispit. 25. t. m. održan je na mjesnim gimnazijama pod predsjedanjem Inspektora g. dra Vinka Lozovine naknadni viši tečajni ispit, na koji su se prikazala tri kandidata, te je bila priznata zrelost gg. Karlu Mattiazzi, Boži Zoriću i Amosu Filipi. Mladim abiturijentima čestitamo!

Gradevna zadruga. U utorku 26. t. m. držala se inicijativom „Udruge Stanara“ konstituirajuća skupština „Gradevne Zadruga“, kojoj je svrha, da gradi kuće za stanovanje i da na taj jedini način ublaži ovu nesnosnu stambenu krizu. — Skupštinu je otvorio predsjednik Udruge g. odvjetnik dr Vučić. Pozdravio je prisutne i u glavnim crtama naveo razloge, koji su vodili „Udrugu stanara“, da osnuje „Gradevnu Zadrugu“. — Dao je zatim riječ izvjestitelju g. savj. dru. Anti Zubolitu, koji je protumačio sa pravne i praktične strane načela, na kojima ima da počiva „Gradevna Zadruga“, i koristi, koje iz toga izviru za svakoga. — Pravilnik je bio jednoglasno odobren i iza upisivanja članova prešlo se na izbor upravnog i nadzornog odbora. Novoizabrana Uprava pokazala je odmah svoju aktivnost time, što je izdala letke, u kojima razlaže koristi i potrebu zadruge, te pozivlje građanstvo na upis. — Mislimo, da bi bila dužnost svih građana, da svim silama podupru ovu plemenitu akciju, e da tim prije dođe do gradnje kuća.

Ne daju hotela. Otvorom ličke pruge nastao je lani kod nas živiji promet stranaca. No dogodilo se, da su jedni spavali u posve zabitnim i za strance nimalo dočimnim kućama, neki i po. perivoju, a drugi za prve noći bježali iz tobože uređenih lokala. Da bude još gore, novom godinom zatvoren je Hotel „Krk“ sa restaurantom i kavanom. Da li se pak najgore, ovih je dana zabranjeno g. Mati Grubišić-Čarji, da otvori hotel kod sv. Duha, gdje je on baš za to kupio kuću i restaurira ju. Kao vješt čovjek on se u Americi dugo i dugo bavio držeci hotel. Upravo je nevjerovatna jedna ovakva zabrana. Tko zna, gdje se tajna krije? Trebalo bi vidjeti, bi li se šta takva zabranilo u jednom Dubrovniku ili Splitu. No Šibenčani su famozni u indolenciji. Što govori ovo govori naša općina? Što govori

